

Lisa 13

Eesti Rahvusraamatukogu digiteerimise põhimõtted

I. ÜLDSÄTTED

1. Käesolev juhend sätestab üldised ja tehnilised põhimõtted, mis on aluseks teavikutest digitaalsete tagatis- ja kasutuskoopiate loomisel, nende kvaliteedi taseme määramisel ja kvaliteedi hindamisel. Põhimõtete väljatöötamisel on arvestatud digiteerimise tehnilisi võimalusi Eesti Rahvusraamatukogus (edaspidi RR) ja parimat rahvusvahelist praktikat.
2. Digitaalse tagatiskoopia (*digital preservation copy, digital archival copy, digital safety copy, digital reserve copy, digital security copy*) valmistamise eesmärgiks on tagada info säilimine ja kasutatavus originaali hävimise või kahjustumise korral. Digitaalsete tagatiskoopiate valmistamise moodus on digiteerimine (sh skaneerimine ja digitaalfotografeerimine).
3. Digitaalse kasutiskoopia (*digital access copy, digital user copy, digital service copy*) valmistamise eesmärgiks on tagada informatsiooni võimalikult laialdane kasutatavus ja vähendada originaali kahjustusi sagedase kasutamise tõttu. Digitaalsed kasutiskoopiad valmistatakse mikrofilmidest või digitaalsetest tagatiskoopiatest.
4. Teavikutest digitaalsete koopiate valmistamine ei asenda originaale ega vähenda RR-i kohustust teavikuid nõuetekohaselt hoiustada ja säilitada.
5. Juhendis toodud põhimõtteid rakendatakse trükiste, käsikirjade, fotode ja magnetkandjal helisalvestiste digiteerimisel. Magnetkandjal videosalvestiste digiteerimine toimub Eesti Rahvusringhäälingus (edaspidi ERR) vastavalt seal kehtivatele normidele.

II. DIGITAALSETE TAGATISKOOPIADE VALMISTAMISE ÜLDISED PÕHIMÕTTED

6. Digiteerimine valitakse parim RR-i kogudes leiduv eksemplar.
7. Tagatiskoopia kvaliteet peab võimaldama digitaalsete ja paberileprinditud kasutiskoopiate valmistamise.
8. Digiteerimine toimub vastavuses RR-i seatud tehniliste parameetritega.
9. Eksemplaripõhiselt digiteerimisel lähtutakse kujutise loomisel originaali autentsest esitusest.

- 10.** Nimetusepõhiselt digiteerides lähtutakse edastatava info terviklusest, vajadusel tehakse valik erinevate eksemplaride lehekülgedest. RR-i eksemplaride halva seisundi korral tellitakse täiendav eksemplar teisest mäluasutusest.
- 11.** Digiteerimist teostavad üksnes vastava ettevalmistusega spetsialistid, kes arvestavad teavikute füüsilise seisundi ja muu eripäraga ning tagavad, et teavikud digiteerimisprotsessis ei kahjustu. Võimalike kahjustuste vältimiseks konsulteeritakse restaureerimiskeskusega. Kahjustatud teavik ennistatakse enne või pärast digiteerimist.
- 12.** Kui teavikute digiteerimiseks ettevalmistamise käigus selgub, et köidet lahti võtmata ei saa kvaliteetset koopiat valmistada (nt teksti kadu), siis kooskõlastatult peavarahoidjaga:
 - 12.1.** jäetakse teavik kopeerimata;
 - 12.2.** võetakse teavik erandjuhtumil köitest lahti tagatiskoopia parema kvaliteedi tagamiseks. Lahti võetud köide taastatakse või kui see ei ole võimalik, tagastatakse teavik hoidlasse säilitusümbrises.
- 13.** Teavikut digiteeritakse soovitatavalt üks kord, millega välistatakse igasugune teaviku uuesti käitlemine.
- 14.** Teavik digiteeritakse kaanest kaaneni. Teaviku adekvaatse esituse tagamiseks digiteeritakse ka teavikus olevad tühjad leheküljed. Kui tekst on ainult teaviku ühel lehel pooltel ning ei kuulu numeratsiooni, jäetakse tühjad leheküljed digiteerimata.
- 15.** Tagatiskooperitavad teavikud jagatakse teaviku laadist või muudest tunnustest lähtuvalt kogumitesse. Teavikute digiteerimisel järgitakse vastavale kogumile kohaldatud põhimõtteid ja tehnilisi parameetreid (vt alates pt 21).
- 16.** Värviliste illustratsioonidega jms leheküljed digiteeritakse värvilisena.
- 17.** Põhiväljaande juurde kuuluvate lisade digiteerimisel järgitakse põhimõtet, mille kohaselt koos põhiväljaandega:
 - 17.1.** ei digiteerita lisa(sid), mille kohta on ESTER-isse tehtud eraldi bibliokirje. Need lisad digiteeritakse iseseisva nimetusena. Samuti ei digiteerita juhuslikult teaviku vahele/juurde köidetud materjale (nt ümberköidetud trükiste ja konvoluutide e koondköidete puhul). Erandina digiteeritakse vanaraamatu ja Eesti Trükise Punase Raamatu kogumisse kuuluvate väljaannete vahele köidetud käsikirjaliste märkuste või muu infoga vahelehed;
 - 17.2.** digiteeritakse lisa(d), mille kohta eraldi bibliokirjet koostatud ei ole, kuid põhiväljaande kirjes on märkus lisa kohta.
- 18.** Lepitakse kokku kogumid, mille puhul luuakse täiendav koopia (halvasti säilinud teksti loetavuse parandamiseks pilditöötluse abil, tühjade lehekülgede eemaldamiseks vms).
- 19.** Kirjastuse konvoluudi puhul digiteeritakse teavik kaanest kaaneni, omaniku konvoluudi puhul digiteeritakse iga alligaat e juurdeköide eraldi objektina.

20. Soovitused tööruumi valikuks

20.1. Tööruumi maksimaalne valgustatus võib olla kuni 32 luksi (lx), päevavalgus tõkestatud. Vältida tuleb teavikule, skannerile ja monitorile peegelduvat valgust.

20.2. Tööruum võiks olla neutraalset tooni, ruumis võivad paikneda ainult tööks vajalikud objektid.

III. DIGITAALSETE TAGATISKOOPIADE VALMISTAMISE TEHNILISED PARAMEETRID

21. Digiteerimise tehnilised parameetrid tagatiskoopia valmistamisel sõltuvad teaviku andmekandjast (paberandja, magnetandja) ja laadist (raamat, ajakiri, ajaleht, kaart, plakat, käsikiri, helikassett, heliplaat jne), trükiste puhul ka rariteetsusest (vanaraamat, ainueksemplar vmt) ja trükitehnikast (mimeograaf-, hektograaf- jm paljundused).

22. Digitaalsete tagatiskoopia loomisel lähtutakse põhimõttest, et üks lehekülg on üks fail. Erandina digiteeritakse kaks lehte koos üle kahe lehekülje olevad tabelid, illustratsioonid ja kaardid ning ka riist- ja tarkvaralistest eripäradest tulenevalt (nt hüdriidskanner, Minolta).

Paberandjal olevad teavikud

23. Paberandjal olevate teavikute digiteerimise eesmärgiks on teavikute digitaalsete tagatiskoopia loomine originaaliga samas suuruses (1:1).

24. Raamat ja noot.

24.1. Eesti Trükise Punase Raamatu nominent.

24.2. Vanaraamat, sh noot (ilmunud enne 1861. a (k.a.) ning haruldused hilisemast ajast).

24.3. Raamatu ja noodi ainueksemplar (ilmunud kuni 1861. a.).

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---|------------------|------------------|--|
| | Optimaalne | Miimum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime (<i>resolutsioon</i>) | 400–600 dpi | 400 dpi | Teavik digiteeritakse ühe või kahe lehekülje kaupa ning kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB 24-bit |
| faili nimi | bkirjenr_0001... | bkirjenr_0001... | Failid salvestatakse järjest kataloogi, mis kannab bibliokirje numbrit. |

25. Raamat ja noot (ilmunud alates 1862. a)

26. Käsikirjad, mimeograaf-, hektograaf- ja muud paljundused (sh kustuv tekst).

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|------------------|------------------|--|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400 dpi | 400 dpi | Teavik digiteeritakse ühe või kahe lehekülje kaupa. Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. Vajadusel luuakse tagatiskoopiast täiendav koopia, millel rakendatakse pilditöötlust. ERANDID: Kui info on üle kahe lehekülje (nt tabel), digiteeritakse teavik kahe lehekülje kaupa. |
| värvisügavus | 8-, 24-bit | 8-bit | ERANDID: Värviliste illustatsioonidega jms leheküljed digiteeritakse värvilisena (24-bit). |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB 24-bit |
| faili nimi | bkirjenr_0001... | bkirjenr_0001... | Failid salvestatakse järjest kataloogi, mis kannab bibliokirje numbrit. |

27. Perioodika (ajakirjad ja ajalehed).

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|--|-----------------------|-----------------------|--|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400 dpi | 300 dpi | Teavik digiteeritakse ühe või kahe lehekülje kaupa. Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. ERANDID: Kui info on üle kahe lehekülje (nt tabel), digiteeritakse teavik kahe lehekülje kaupa. |
| värvisügavus | 8-, 24-bit | 8-bit | ERANDID: Värviliste illustatsioonidega jms leheküljed digiteeritakse värvilisena (24-bit). |
| vorming | TIFF | TIFF | |
| faili nimi (ajakiri / jätk kuni 2016 a. ilmunud) | pealkiri_a_nr_0001... | pealkiri_a_nr_0001... | Failid salvestatakse ajakirja pealkirja nimelise kataloogi all asuvasse aasta alamkataloogi. Iga number eraldi kataloogi. Vt pt.39 |
| faili nimi | pubcode_aastakuuku | pubcode_aastakuuku | Failid salvestatakse ajalehe |

| | | | |
|---|------------------|------------------|---|
| (ajaleht ja alates 2017 ilmunud ajakiri/jätk) | upäev_nr_0001... | upäev_nr_0001... | pubcode-nimelise kataloogi all asuvasse numbri alamkataloogi. Iga number eraldi kataloogi. Vt pt 39 |
|---|------------------|------------------|---|

28. Maakaart ja plakat.

28.1. Maakaartide ja plakatite digitaalsed tagatiskoopiad luuakse suuruses, mis võimaldab kvaliteetset väljatrükki suuruses A3 (pikema külje pikkus vähemalt 5000 pikslit). Atlast skaneeritakse kui raamatut (ilma värviribata), kui pole otsustatud teisiti.

28.2. Et tagada värvide õige edastamine, digiteeritakse teavik koos värvitabeliga *KODAK Color Control Patches Q-14*.

28.3. Kui objekt on väiksem kui A3, kasutatakse pt.28.3 tabelit.

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|------------------|------------------|---|
| | Optimaalne | Miinimum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400 dpi | 300 dpi | Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | bkirjenr_0001... | bkirjenr_0001... | Faili nimi on bibliokirje nr. Kui objektis n+1 faili, salvestatakse failid järjest kataloogi, mis kannab bibliokirje numbrit. |

29. Fotod (sh slaidid, mikrofišid, fotopositiivid fotopaberil ja albumites, klaasnegatiivid).

29.1. Fotode digitaalsed tagatiskoopiad luuakse suuruses, mis võimaldab kvaliteetset väljatrükki suuruses A3 (pikema külje pikkus vähemalt 5000 pikslit).

29.2. Et tagada värvide õige edastamine, digiteeritakse foto koos värvitabeliga *KODAK Color Control Patches Q-14*.

29.3. Fotode digiteerimise lahutusvõime sõltub originaali (kas negatiiv või positiiv) suurusel ning määratakse järgmise tabeli alusel.

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|------------|----------|---|
| | Optimaalne | Miimum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400 dpi | 300 dpi | Originaal suuruses A3 (420 × 297 mm) - A0 (841 × 1189 mm). Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| | 400 dpi | 400 dpi | Originaal suuruses A4 (297 × 210 mm), A5 (210 × 148 mm). Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| | 800 dpi | 800 dpi | Originaal suuruses A6 (148 × 105 mm). Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| | 1000 dpi | 1000 dpi | Originaal suuruses A7 (105 × 74 mm). Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| | 1200 dpi | 1200 dpi | Originaal väiksem kui A7. Kujutisele jäetakse 1–2 mm skaneerimisäär. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | - | - | Faili nimi moodustub vastavalt digiteerimisprojektile. |

- 29.4.** Fotod digiteeritakse kompresserimata (kadudeta) vormingusse TIFF.
- 29.5.** Fotod digiteeritakse värviliselt (24-bit), RGB värvusskaalal, sealhulgas ka mustvalged fotod.
- 29.6.** Fotopaberil fotopositiividel digiteeritakse vajadusel ka pööre, kui sellel on informatsiooni foto sisu kohta. Pöörde digiteerimisel kasutatakse foto digiteerimise lahutusvõimet.
- 29.7.** Kui fotod asuvad albumis või tekstidokumendis, siis teaviku terviklikul digiteerimisel digiteeritakse üldjuhul terve lehekülg paberdokumentide digiteerimise nõuete kohaselt. Vajadusel digiteeritakse albumis või tekstidokumendis asuv foto eraldi fotode digiteerimise nõuete kohaselt

30. Postkaart

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|-------------|----------|--|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400-600 dpi | 400 dpi | Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. ERANDID: kultuuriväärtuslikult oluliste postkaartide puhul jäetakse kujutisele 2 mm skaneerimisäär ja vajadusel lisatakse värviriba. Vajadusel luuakse tagatiskoopiast täiendav koopia, millel rakendatakse pilditötlust. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | - | - | Faili nimi moodustub vastavalt digiteerimisprojektile. |

31. Pisitrükis

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|--------------------------|--------------------------|--|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400-600 dpi | 400 dpi | Teavik digiteeritakse ühe lehekülje kaupa. Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. ERANDID: kultuuriväärtuslikult oluliste trükiste puhul jäetakse kujutisele 2 mm skaneerimisäär ja vajadusel lisatakse värviriba. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | bkirjenr_a_nr_jrk. nr | bkirjenr_a_nr_jrk. nr | |

32. Isikuarhiiv (ei arhiveerita DIGARis).

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|--|--|--|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400-600 dpi | 400 dpi | Digiteerimisel lähtutakse laadipõhisest skaneerimise nõuetest. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | RR_fondi nr_nimistu nr_säiliku nr_lk | RR_fondi nr_nimistu nr_säiliku nr_lk | |

Magnetkandjal olevad teavikud

33. Helikandjad (sh heliplaadid ja helikassetid).

- 33.1.** Helikandjate digiteerimise eesmärgiks on digitaalsete kasutus- ja tagatiskoopiate loomine, mis ei muuda analoogkandjalt üle kantava

helisageduse karakteristikat (värvingut), ei ahenda helisalvestuse dünaamilist ulatust ega lisa mürakomponente.

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|--------------|----------|--------------------|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| helisagedus | 44,1 kHz | - | |
| bitisügavus | 16-bit | - | |
| kanal | stereo | - | |
| vorming | WAV | | |
| faili nimi | 01_Ave Maria | | |

33.2. Digitaalne tagatiskoopia valmistatakse ka heliplaadi ja -kasseti **originaalümbrisest** ning lisana kaasas olevast trükisest. Ümbrise puudumisel digiteeritakse heliplaadil olev etikett. Originaalümbrise digiteerimisel lähtutakse järgmisest tabelist.

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|-------------------|--------------------|---------------------------|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400 dpi | 400 dpi | Ei jäeta skaneerimisääri. |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | bkirjenr_jrknr... | bkirjenr_jrknr ... | 1 fail = 1 lk |

33.3. Digitaalne tagatiskoopia valmistatakse **e-teaviku originaalümbrisest** ning lisana kaasas olevast trükisest. Ümbrise puudumisel digiteeritakse heliplaadil olev etikett. Originaalümbrise digiteerimisel lähtutakse järgmisest tabelist.

| Digitaalne tagatiskoopia | | | |
|---------------------------------|--|--|--------------------------|
| | Optimaalne | Miinumum | Märkused / erandid |
| lahutusvõime | 400 dpi | 400 dpi | Ei jäeta skaneerimisääri |
| värvisügavus | 24-bit | 24-bit | |
| vorming | TIFF | TIFF | TIFF RGB kui 24-bit |
| faili nimi | bkirjenr_jrknr... bkirjenr_cd1_0001.tif bkirjenr_cd2_0001.tif bkirjenr_dvd1_0001.tif bkirjenr_d_0001.tif (diskett?) | bkirjenr_jrknr... bkirjenr_cd1_0001.tif bkirjenr_cd2_0001.tif bkirjenr_dvd1_0001.tif bkirjenr_d_0001.tif (diskett?) | |

34. Videokandjad.

- 34.1.** Analoogvideod digiteeritakse ERR-is ja digitaalsed tagatiskoopiad säilitatakse ERR-i digitaalarhiivis.

IV. DIGITEERITUD FAILIDE NIMETAMINE (*kajastub ka tehniliste parameetrite tabelites*)

- 35.** Failinime elemendid ühendatakse failinimeks eraldades arhiivi tähisele järgnevad failinime elementide tähised üksteisest allkriipsuga („_“).
- 36.** Faili- ja katalooginimedes ei tohi olla tühikuid ja täpitähti.
oigus (mitte õigus)
- 37.** Kasutada alati väiketähti.
oigus_1922_01_0001
- 38.** Faili- ja katalooginimedes olgu võrdne arv tähemärke, et nad juba kataloogipuu sorteeritaks õigesti.
oigus_1922_01.pdf mitte oigus_1922_1.pdf
oigus_1922_02.pdf mitte oigus_1922_10.pdf

39. Perioodika

- 39.1.** Kuni 2017 a. ilmunud (...- 2016) ajakirja/jätkväljaande nimetuse peakataloog nimetada pealkirja järgi.
Seejärel lisada ilmumisaasta(d) ning võrgukirje nr.
akadeemia_1937_1940_b13200446
- 39.2.** Alamkataloogid aasta(te) kaupa.
akadeemia_1937_1940_b13200446/1937 (aasta)
akadeemia_1937_1940_b13200446/1938 (aasta)
- 39.3.** Iga aasta alla alamkataloogid PDF ja TIF (vahel ka TIF_2 ehk lõigatud/töödeldud tiffid või juhul kui TIFF-idel on erikujud jms)
akadeemia_1937_1940_b13200446/1937/pdf
akadeemia_1937_1940_b13200446/1937/tif
akadeemia_1937_1940_b13200446/1937/tif_2
- 39.4.** PDF-kataloogis PDF-failid nimekujuga *pealkiri_aaaa_nr.pdf*
oigus_1927_01.pdf
- 39.5.** Iga PDF-faili kohta PDF-kataloogis peab olema TIFF-kataloogis eraldi alamkataloog, mille nimi on sama, mis PDF-faili laiendi eelne osa.
kaitse_kodu_1940_b1234567/1940/tif/kaitse_kodu_1940_24.tif
kaitse_kodu_1940_b1234567/1940/tif/kaitse_kodu_1940_25.tif
kaitse_kodu_1940_b1234567/1940/pdf/kaitse_kodu_1940_24.pdf
kaitse_kodu_1940_b1234567/1940/pdf/kaitse_kodu_1940_25.pdf

39.6. Kuni 2017 ilmunud ajakirja/jätkväljaande TIFF-kataloogis on failid numbrikataloogides nimekujuga *pealkiri_aaaa_nr_xxxx.tif*

odamees_1920_1923_b11223344/1922/tif/odamees_1922_04/odamees_1922_04_0001.tif
odamees_1920_1923_b11223344/1922/tif/odamees_1922_04/odamees_1922_04_0002.tif

39.7. Ajalehe ja alates 2017 a. (k. a.) ilmunud ajakirja ning jätkväljaande kataloogipuus on peakaust nimega **pubcode**, alamkaustad igale numbrile (*aastakuukupäev_number*), mille sees failid nimekujuga:
pubcode_aastakuukupäev_number.xxxx.tif
meiema_20170128_1_0001

40. Raamat

40.1. Väljaande kataloog nimetada bibliokirje numbriga.
b12345678_0001.tif
b12345678_0002.tif

40.2. TIFF-kataloog ja kui vaja siis ka PDF-kataloog, vahel ka TIFF_2 (juhul kui TIFF-del erikujud jms).
b12345678/pdf
b12345678/tif
b12345678/tif_2

40.3. Teaviku osade nimetamisel luua üldine kataloogi nimi ja selle alla osade kataloogid.

b12345678

b12345678/b12345678_1
b12345678/b12345678_1/tif
b12345678/b12345678_1/tif_2
b12345678/b12345678_1/pdf

b12345678

b12345678/b12345678_2
b12345678/b12345678_2/tif
b12345678/b12345678_2/tif_2
b12345678/b12345678_2/pdf

41. EOD tellimus.
EODID_xxxx.tif,

42. PDF-faili nimi EOD puhul on *EODID.pdf*, muul juhul *bibkirjenr.pdf*
NLE08A001730.pdf
b1820336x.pdf

43. Pisitrukis. Teaviku osade nimetamisel luua *üldine kataloogi* nimi ja selle alla *aasta* kataloogid. Kui aastakataloog sisaldab rohkem kui 1 teavikut, tehakse lisaks alamkataloog *järjekorranumbriga*.

b12345678

b12345678/b12345678_1920/tif

b12345678/b12345678_1920/pdf

b12345678/b12345678_1920/tif/01

b12345678/b12345678_1920/tif/02

b12345678/b12345678_1920/pdf/01

b12345678/b12345678_1920/pdf/02

44. Isikuarhiivid

Isikuarhiivi peakaustaks nimetada *isiku_nimi*. Peakausta alla alamkaustad *tif* ja **tif_2*. Alamkausta *tif* ja *tif_2* failid skaneerimise järjekorras.

Failide nimestruktuur: *RR_fondi nr_nimistu number_sailiku nr_lehekulg*.

45. Muusika

45.1. Heliväljaande üldkataloog nimetada bibliokirje numbriga. Alakriipsuga lisatakse albumi pealkiri.

b12345678_Karavan

45.2. Üksikute helifailide nimekuju on *järjenumber_loo pealkiri.wav*
b12345678_Karavan /01_Ei saa me läbi Lätita.wav

45.3. Kataloogis sisalduv heliplaadi või -kasseti originaalümbrise nimekuju on *bkirje nr_jarjenumber.tif*.

b12345678_Karavan/ b12345678_01.tif

V. FAILIDE TÖÖTLEMINE DIGITEERIMISEL

46. Teaviku digiteerimisel ja digiteeritud failide kuvamisel ning töötlemisel kasutatavad seadmed peavad olema kalibreeritud, tagamaks failide korrektset loomist ja esitust.

47. Digiteerimisel ja töötlemisel kasutataval tarkvaral peab olema kehtiv litsents ning tarkvara peab olema infosüsteemide osakonna (ITK) spetsialistide installeeritud.

48. Teaviku digiteerimisel tuleb skanner seadistada ning teavik asetada seadmesse selliselt, et pärast digiteerimist ei oleks tarvis digiteeritud tagatiskoopiate faile töödelda.

49. Lubatud on digiteeritud tagatiskoopiate failide töötlemine viisil, mis ei moonuta faili. Nimetatud töötlemise all mõeldakse kujutiste pööramist 90 või 180 kraadi ning digiteeritud kujutist (dokumendi lehekülge, kaarti vms) mitte sisaldavate faili servade äralõikamist.

50. Digitaalsete tagatiskoopiate puhul ei ole lubatud failide täiendav töötlemine kujutise kvaliteedi või asetuse parandamiseks (nt teravustamine, heleduse ja kontrasti muutmine). Töödelda võib tagatiskoopiast loodavat kasutuskopiat.

51. Kogumite *ainueksemplar* ning *käsitirjad*, *mimeograaf*-, *hektograaf*- ja muud *paljundused* tagatiskoopiatest luuakse vajaduse korral täiendav koopia. Info

töötluste kohta lisatakse failide metaandmetesse. Töödeldud lisafaile säilitatakse analoogselt tagatiskoopiatele.

52. Teaviku digiteerimise parameetrid tuleb salvestada automaatselt digiteeritud faili metaandmetes vastavalt RR-i digiteeritud ainese metaandmestikule.

53. Tärgituvastust (OCR) rakendatakse võimalusel kõikidel laadidel.

54. Helifailide puhul on eesmärgiks digiteeritud heli vastavus originaalile. Restaureerimist ei tehta, erandjuhul eemaldatakse (väga suured) helidefektid.

55. Iga RR-s digiteerimiseks kasutatava seadme opereerimiseks koostatakse tehniline juhend operaatorile, milles kirjeldatakse seadme häälestamise ja kasutamise, kasutatava tarkvara seadistamise ja kasutamise, tagatiskoopiatest kasutuskoopte loomise ning digiteeritud failide kettamassiivi salvestamise juhised.

VI. KUJUTISE KVALITEEDI HINDAMINE

56. Originaali identse ja täpse tonaalsuse edasiandmise ning geomeetriliste pildimoonutuste (nt muaree) vaba kujutise tagab digiteerija visuaalse kontrolliga.

57. Kvaliteedi kontrollimisel jälgitakse, et kujutisel ei oleks horisontaalseid ja vertikaalseid jooni, tolmu ega prahikübemeid, ümber tähe esinevat halo (kiirtepärga) ega teksti digiteerimise ebaõigest kiirusest tekkivat lainetust.

58. Digitaalse tagatiskooptia terviklikkust ja originaalile vastavust kontrollib töö teostanud digiteerija vahetult pärast teaviku digiteerimist.

59. Teistkordne kontroll toimub „töötaja„ poolt (puuduvad leheküljed, teksti kadu, märkuste lisamine jms).

60. Heli vastavuse originaalile tagab digiteerija auditiiivse kontrolliga ja helinivoo visuaalse hindamisega.

VII. KASUTUSKOOPIATE DIGITEERIMISE PARAMEETRID

61. RR teavikutest tehtud mikrofilme käsitletakse teaviku tagatiskooptiatena. Mikrofilmidest ei tehta täiendavaid digitaalseid tagatiskooptiaid, vaid tehakse digitaalsed kasutuskooptiad lahutusvõimega 400 dpi, vormingus TIFF, halltoonides (8-bit).















62. Helifailide kasutuskooptiad luuakse CDA-vormingus.









63. Muude digitaalsete kasutuskooptiate loomisel lähtutakse igakordselt tehniliste parameetrite valikul kasutuskooptiate kasutamise optimaalsetest vajadustest ja tarkvararakenduste võimalustest.

VIII. FAILIDE SÄILITAMINE

64. Digitaalseid tagatiskoopiaid (va videod ja isikuarhiivid) säilitatakse RR-i digitaalarhiivis.

65. Digiteeritud ainestu tagatisfailid DIGAR-is

| | Arhiiv I originaal | Arhiiv II töödeldud | Arhiiv III OCR-itud | Selgitus |
|---|---|---|------------------------|---|
| Raamat * Eesti Trükise Punane Raamat * Vanaraamat sh noot (ilmunud enne 1861. a ning <u>haruldused</u> hilisemast ajast) * Raamatu ja noodi <u>ainueksemplar</u> (ilmunud alates 1861. a) |  TIFF  TIFF |  TIFF/PDF  TIFF/PDF | I I + II | Teavik digiteeritakse ühe või kahe lehekülje kaupa. Kujutisele jäetakse 2 mm skaneerimisäär. ERANDID: Kui info on üle kahe lehekülje (nt tabel), digiteeritakse teavik kahe lehekülje kaupa. Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: TIFF_2 Arhiiv III: PDF (vaatamise fail). Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe. |
| Raamat ja noot (ilmunud alates 1861. a) v.a ainueksemplar Käsitõlked, mimeograaf-, hektograaf- ja muud paljundused (sh kustuv tekst). |  TIFF  TIFF  TIFF |  TIFF/PDF  TIFF/PDF  TIFF/PDF | II | Teavik digiteeritakse ühe või kahe lehekülje kaupa. Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. Vajadusel luuakse tagatiskoopiast täiendav koopia, millel rakendatakse pilditõtlust. ERANDID: Kui info on üle kahe lehekülje (nt tabel), digiteeritakse teavik kahe lehekülje kaupa. Värviliste illustratsioonidega jms leheküljed digiteeritakse värvilisena (24-bit). Kui tekst on ainult teaviku ühel lehe poolel ning ei kuulu numeratsiooni, lõigatakse tühi lehe pool PDF-i sees ära. Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: TIFF_2 Arhiiv III: PDF (vaatamise fail) Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe. |
| Perioodika (enne 2017 a. ilmunud ajakirjad ja jätkväljaanded) |  TIFF  TIFF |  TIFF/PDF  TIFF/PDF | II | Teavik digiteeritakse ühe või kahe lehekülje kaupa. Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: TIFF_2 Arhiiv III: PDF (vaatamise fail) Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe. |

| | | | | |
|---------------------------|---|--|----|---|
| Maakaart ja plakat |  TIFF |  TIFF/PDF | II | <p>Kujutisele jäetakse 2 mm skaneerimisäär. Ei töödelda. Lisatakse värviriba. Võimalusel kaartide legendid OCR-takse ning millest moodustub PDF-fail.</p> <p>Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: PDF (vaatamise fail) Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe.</p> |
| Foto |  TIFF |  TIFF/JPG | I | <p>Kujutisele jäetakse 2 mm skaneerimisäär. Vajadusel luuakse tagatiskoopiast täiendav koopia, millel rakendatakse pilditöötlust. Lisatakse värviriba.</p> <p>Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: TIFF_2/JPG Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe.</p> |
| Postkaart |  TIFF |  TIFF/ JPG | II | <p>Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. Vajadusel luuakse tagatiskoopiast täiendav koopia, millel rakendatakse pilditöötlust. ERANDID: kultuuriväärtuslikult oluliste postkaartide puhul jäetakse kujutisele 2 mm skaneerimisäär ja vajadusel lisatakse värviriba.</p> <p>Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: TIFF_2/JPG Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe.</p> |
| Pisitrükis |  TIFF |  TIFF/PDF | II | <p>Teavik digiteeritakse ühe lehekülje kaupa. Kujutisele ei jäeta skaneerimisääri. ERANDID: kultuuriväärtuslikult oluliste trükiste puhul jäetakse kujutisele 2 mm skaneerimisäär ja vajadusel lisatakse värviriba.</p> <p>Arhiiv I: TIFF Arhiiv II: PDF (vaatamise fail) Vajadusel näeb lugeja kõiki failigruppe.</p> |
| Helikandjad | WAV TIFF | WAV TIFF/JPG | II | <p>Heliplaadi ja -kasseti originaalümbrised digiteeritakse kui pildifail ja salvestatakse TIFF formaati.</p> <p>Arhiiv I: WAVTIFF Arhiiv II: WAV/JPG (kuulamise fail)</p> |
| Videokandjad | - | - | - | Analoogvideod digiteeritakse ERR-is ja säilitatakse ERR-i digitaalarhiivis. |

